

ბიზნეს-ინჟინერინგი განათლებაში

საინჟინერინგო-სააქსელერაციო სისტემები საქართველოსა და უნგრეთში

თინათინ ლოლაძე

რეზიუმე

სტატიის თემა საკმაოდ აქტუალურია, რადგან დაკავშირებულია საინოვაციო სისტემის განვითარებასთან. სტატიაში განხილულია საქართველოსა და უნგრეთში საინჟინერინგო/სააქსელერაციო სისტემები, თითოეულ ქვეყანაში არსებული გამოწვევები, პრობლემები. სტატია შესაძლოა სასარგებლო იყოს აკადემიური, ბიზნეს და არასამთავრობო სექტორის წარმომადგენლებისთვის, რომელთაც აინტერესებთ აღნიშნული საკითხი ან უშუალოდ მონაწილეობენ საინჟინერინგო სისტემების განვითარების პროცესში

Summary

The topic of the publication is very actual, as it is related to innovation ecosystem development. Article discusses incubation/acceleration systems, existing challenges and problems in Georgia and Hungary. It can be useful for academic, business and cso sector representatives, who are interested in this topic or involved directly in developing incubation systems

* * * * *

სტარტაპ ეკოსისტემა განვითარების პროცესშია საქართველოსა და უნგრეთში, თუმცა მიუხედავად იმისა, რომ ორივე ქვეყანა აღმოსავლეთ ევროპას მიეკუთვნება, უნგრეთში ბევრად უფრო განვითარებულია სისტემა და მეტი შესაძლებლობები არსებობს დამწყები მენარმეებისთვის.

ბიზნესის რეგისტრაციის პროცესი საქართველოში ძალიან მარტივი და ხელმისაწვდომია. ლეგისტრაციის პროცესისთვის საჭიროა თხუთმეტი წუთი, მენარმეს კი მხოლოდ რამოდენიმე დოკუმენტის წარდგენა ესაჭიროება. ბიზნესების რეგისტრაციის პროცესი ხორციელდება საჯარო რეესტრის მიერ.

საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებზე დაყრდნობით 2008 დან 2015 წლამდე ახალი საწარმოების რეგისტრაციის პროცენტი საშუალოდ 11-16 %-ს შეადგენდა, 2015 წლის მონაცემებით კი 616008 სუბიექტია რეგისტრირებული.

მიუხედავად რეგისტრაციის სიმარტივისა, არსებობს მთელი რიგი მიმართულებებისა, რომელიც განვითარებას საჭიროებს.

რაც შეეხება უნგრეთს, ბიზნესის რეგისტრაციის პროცედურები ბევრად უფრო კომპლექსური და

ძვირადღირებულია. იგი ბიზნესის მართვის სიმარტივისა და რეგისტრაციის თვალსაზრისით 54 ადგილს იკავებს 189 ქვეყნიდან. 2009 წელს უნგრეთში ბიზნესის რეგისტრაციასთან დაკავშირებული რეფორმები განხორციელდა და ახალი კანონმდებლობის მიხედვით მინიმალური საწესდებო კაპიტალის ოდენობა შემცირდა 80 % ით, 2010 წლიდან კი დაინერგა ონლაინ რეგისტრაციის ფორმა, რომლის შედეგადაც ბიზნესის რეგისტრაცია შესაძლებელია ერთ საათში. თუმცა ეს დადებითი ტენდენცია შეიცვალა 2013 წელს, როდესაც სახელმწიფომ გაზარდა სარეგისტრაციო მოსაკრებელი შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოების რეგისტრაციისთვის და დაანესა დამატებითი გადახადები ახალი ბიზნესების რეგისტრაციისთვის.

ინკუბატორებისა და აქსელერატორების სისტემის განვითარება უნგრეთში დაახლოებით 2010 წლიდან დაიწყო, სისტემა ბევრად უფრო განვითარებულია საქართველოსთან შედარებით, აქვთ წვდომა ევრო კავშირის ფინანსურ რესურსებთან, რაც შესაძლებელს ხდის ვენჩერული ფონდების განვითარებას და მათ მიერ დამწყები ბიზნესების იდეებისა და პროექტების კომერციალიზაციის რეალიზებას, ასევე საინჟინერინგო პროექტების საოპერაციო ხარჯების ფინანსირებას.

საქართველოში საინჟინერინგო პროგრამების ოპერირება ბევრ სირთულესთან არის დაკავშირებული. ფინანსური ხელმისაწვდომობის არ არსებობა პროგრამის საოპერაციო ხარჯებისთვის, საინვესტიციო ფონდებისა დამწყები მენარმეებისათვის ართულებს და ამცირებს მსგავსი პროგრამების სიცოცხლისუნარიანობის პროცესს.

ინკუბატორებისა და აქსელერატორების ტიპები უნგრეთსა და საქართველოში:

- უნივერსიტეტთან არსებული საინჟინერინგო პროგრამები
- კომერციული/კორპორატიული საინჟინერინგო პროგრამები
- სახელმწიფო საინჟინერინგო პროგრამები

უნგრეთში ყველაზე გავრცელებული ფორმა საინჟინერინგო/სააქსელერაციო პროგრამების არის კომერციული და კორპორატიული. ხშირ შემთხვევაში პროგრამები ხორციელდება ადგილობრივი ვენჩერული ფონდების მიერ, ასევე პოპულარულია კორპორატიული ინკუბატორების ფორმატი, რომლებიც ინიცირებული და დაფინანსებული ადგილობრივი მსხვილი კომპანიების მიერ. შედარებით მწირია საუნივერსიტეტო და სახელმწიფოს მიერ ინიცირებული

საინკუბაციო პროგრამების ოდენობა.

ინკუბატორების მიერ ბენეფიციარებისთვის შეთავაზებული პროგრამები და სერვისები არის უფასო, საოპერაციო ხარჯების დაფინანსება ხორციელდება უნივერსიტეტების, ევროპის კომისიის პროგრამებისა და სხვადასხვა ფონდების ფარგლებში.

საშუალო ხანგრძლივობა პროგრამების არის 3-6 თვე

ძირითადად საინკუბაციო პროგრამები მოიცავს მენტორობის, კონსალტინგისა და ნეთვორქინგ აქტივობებს და უზრუნველყოფს ბენეფიციარებს ერთიანი სამუშაო სივრცის სერვისით. საინკუბაციო სააქსელერაციო პროგრამების უმეტესობა უზრუნველყოფს გარკვეული ოდენობის დაფინანსების უზრუნველყოფას პროგრამის ბენეფიციარი სტარტაპებისთვის.

რაც შეეხება საქართველოს საინკუბაციო სისტემების განვითარება 2009-2010 წლებში დაიწყო, თუმცა ტენდენციური ეს პროცესი გახდა 2014 წლიდან, როდესაც უნივერსიტეტებში დაიწყო ინკუბატორებისა, აქსელერატორებისა და ინოვაციური ლაბორატორიების განვითარება.

საქართველოში მეტწილად საინკუბაციო სისტემები ვითარდება უნივერსიტეტების ბაზაზე, რადგან მათ შეუძლიათ საოპერაციო ხარჯების ფინანსირება და შესაბამისი ინფრასტრუქტურის უზრუნველყოფა. საერთოდ არ არის განვითარებული კორპორატიული ტიპის საინკუბაციო პროგრამები, რაც შეეხება სახელმწიფო პროგრამებს, ერთერთი წარმატებული მაგალითია ბათუმის ბიზნეს ინკუბატორი, რომელიც ფუნქციონირებს სახელმწიფოსა და საერთაშორისო ორგანიზაციის ერთობლივი ფინანსური კონტროლუციით და აქვს კომერციული სახე.

საინკუბაციო პროგრამების ძირითადი სერვისები უნგრეთსა და საქართველოში:

- ბიზნეს მოდელების განვითარება
- ბაზრის ანალიზი
- მენტორობა და ქოუჩინგი (მარკეტინგისა და ბიზნეს განვითარების მიმართულებით)
- საინვესტიციო და ფინანსური შეფასება
- ბუღალტრული სერვისების ადმინისტრირება
- ბიზნესის განვითარება საერთაშორისო ბაზრებზე
- ერთიან სამუშაო სივრცესთან წვდომა

უნგრეთში ინკუბატორებისა და აქსელერატორების მიერ სტარტაპ ბიზნეს პროექტების დაფინანსება მერყეობს 10 000 დან 250 000 ევრომდე, საინვესტიციო უკუგების პროცენტი კი შეადგენს საშუალოდ 5-25 %-ს.

პრიორიტეტული მიმართულებები:

- ელექტრონული კომერცია
- მობილური აპლიკაციები
- ციფრული მედია
- პროგრამული უზრუნველყოფა
- ონლაინ საგადახდო სისტემები და სხვ.

მნიშვნელოვანია აღინიშნოს რომ ინკუბატორების ბენეფიციარი სტარტაპ ბიზნესების უმეტესობა

უნგრეთში ორიენტირებულია საერთაშორისო ბაზრებზე, საქართველოში კი ლოკალურ ბაზრებზე.

რაც შეეხება ფინანსური ხელმისაწვდომობის პროგრამებს უნგრეთში, ერთერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი პროგრამა სტარტაპ, მცირე და საშუალო ბიზნესების მხარდასაჭერად არის "ჯერემის პროგრამა", ინიცირებული ევროპის კომისიის, ევროპის საინვესტიციო ბანკისა და ევროპის საინვესტიციო ფონდის მიერ.

პროგრამა აფინანსებს ლეგალურად უნგრეთში რეგისტრირებულ დამწყებ, მცირე და საშუალო საწარმოებს, რომელთა ფუნქციონირების პერიოდი არ აჭარბებს ხუთ წელს.

ჯერემის ფონდი ახდენს ბიზნესების ფინანსირებას ადგილობრივი ვენჩერული ფონდების მეშვეობით, რომლის ფარგლებშიც ფინანსირების 70 % ახორციელებს ჯერემის ფონდი, დარჩენილ 30 % ს კი ადგილობრივი საინვესტიციო ფონდი კერძო ინვესტორების მეშვეობით.

2010-2013 წლებში ჯერემის პროგრამის ფარგლებში განხორციელებულმა ინვესტირებამ შეადგინა 128 მილიონი ევრო. ჯერემი II პროგრამის ფარგლებში კი ინვესტორების მეორე რაუნდი განხორციელდება 2013-2015 წლებში, ინვესტირება მოხდება 10 ახალ საინვესტიციო ფონდში 145 მილიონი ევროს ოდენობით, რომლებიც მოახდენენ აღნიშნული თანხებით განვითარების ეტაპზე მყოფი სტარტაპ ბიზნესების ფინანსირებას.

რაც შეეხება საქართველოს, პრიორიტეტები უმეტესწილად არ არის განსაზღვრული მსგავსი ტიპის პროგრამებისთვის, შესაბამისად პროგრამის ბენეფიციარებს შესაძლებლობა აქვთ განავითარონ პროექტები ნებისმიერი მიმართულებით, რაც საბოლოო ჯამში ბევრად უფრო რთულს ხდის განხორციელების პროცესს.

განსხვავებით უნგრეთისგან არ არის ხელმისაწვდომი ფინანსირების პროგრამები დამწყები მეწარმეებისთვის, რაც მნიშვნელოვნად ამცირებს ინკუბატორის პროგრამის ფარგლებში მონაწილე სტარტაპ პროექტების განხორციელების შესაძლებლობას

აღსანიშნავია რომ ორივე ქვეყანაში საინკუბაციო პროგრამების უმეტესობა ბენეფიციარ სტარტაპ კომპანიებს უზრუნველყოფს სერვისებით და ინფრასტრუქტურით მხოლოდ პროგრამის განმავლობაში, ეს განსაკუთრებით პრობლემატურია მდგრადობის თვალსაზრისით, როდესაც ინკუბატორები არ/ვერ უზრუნველყოფენ სტარტაპების ფინანსირებას.

დასკვნა

აღნიშნული სტატიიდან გამომდინარე საინკუბაციო სისტემა ბევრად უფრო განვითარებულია უნგრეთში საქართველოსთან შედარებით ბევრი სხვადასხვა ფაქტორიდან გამომდინარე. ინკუბატორების ბენეფიციარი სტარტაპ ბიზნესების უმეტესობა უნგრეთში ორიენტირებულია საერთაშორისო ბაზ-

რეზუმე, საქართველოში კი ლოკალურ ბაზრებზე, უნგრეთში ბიზნეს საინკუბაციო პროექტების ძირითად პრიორიტეტს წარმოადგენს ტექნოლოგიური მიმართულებები, რაც ამარტივებს ბენეფიციარს სტარტაპ ბიზნესების რეალიზებისა და განვითარების პროცესს, სფეროს პრიორიტეტულობისა და მოკლე პერიოდში უკუგების მიღების შესაძლებლობებიდან გამომდინარე. ერთერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორი კი უნგრული საინკუბაციო/სააქსელერაციო პროგრამების წარმატების არის ევროპის კომისიის ფინანსური ხელმისაწვდომობის პროგრამა, რომლის ფარგლებშიც ხდება საინვესტიციო ფონდების მემვეობით დამწყები, მცირე და საშუალო ბიზნესების ფინანსირების უზრუნველყოფა

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Ádám Novotny, Academic entrepreneurship in Hungary, Social and Management Sciences, 16/2 (2008) 71–80, doi: 10.3311/pp.so.2008-2.03, web: <http://www.pp.bme.hu/so>, Periodica Polytechnica 2008
2. ZELIMIR WILLIAM TODOROVIC, NICHAYA SUNTORNPITHUG, THE MULTI-DIMENSIONAL NATURE OF UNIVERSITY INCUBATORS: CAPABILITY/RESOURCE EMPHASIS PHASES, Journal of Enterprising Culture
3. Vol. 16, No. 4 (December 2008) 385–410
4. László Molnár, Analysis of the Hungarian research and development potential, periodica polytechnica, Social and Management Sciences, 14/2 (2006) 79–86, doi: 10.3311/pp.so.2006-2.04, web: <http://www.pp.bme.hu/so> Periodica Polytechnica 2006
5. Elco van Burg, A. Georges L. Romme, Victor A. Gilsing, and Isabelle M. M. J. Reymen, Creating University Spin-Offs: A Science-Based Design Perspective, J PROD INNOV MANAG 2008;25:114–128 2008 Product Development & Management Association
6. JOE TIDD, CONJOINT INNOVATION: BUILDING A BRIDGE BETWEEN INNOVATION AND ENTREPRENEURSHIP, International Journal of Innovation Management, Vol. 18, No. 1 (February 2014) 1450001 (20 pages), © Imperial College Press, DOI: 10.1142/S1363919614500017
7. <http://www.kauffman.org/blogs/policy-dialogue/2014/april/hungarys-slow-but-steady-startup-roadmap>
8. <http://goaleurope.com/2013/05/07/a-roundup-on-the-hungarian-startup-ecosystem/>
9. <http://silicongoulash.com/articles/2014/01/07/hungarian-startup-ecosystem-in-2013-a-year-in-review>
10. <http://www.arabianbusiness.com/photos/hungary-s-start-up-ecosystem-562692.html>
11. http://www.europeanspinoff.com/hu/wp-content/uploads/2013/10/UK_Embassy_Nikodemus.pdf
12. http://www.geostat.ge/?action=page&p_id=229&lang=geo